

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 7Sžsk/85/2020
Identifikačné číslo súdneho spisu: 2019200252
Dátum vydania rozhodnutia: 30. 11. 2021
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Viola Takáčová
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2021:2019200252.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. a členov senátu JUDr. Michala Matulníka, PhD. a Mgr. Michal Novotný, v právnej veci žalobcu: A. P. J., Z., nar. XX.XX.XXXX, bytom XXX XX J., Q. M. M. XX, právne zastúpený JUDr. Daliborom Pavelkom, advokátom so sídlom v Hlohovci, Pribinova 46, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, Ul. 29. augusta 8-10, 813 63 Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 47396-2/2019-BA zo dňa 10.06.2019, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trnave č. k. 20Sa/14/2019-104 zo dňa 28.02.2020, takto

rozhodol:

- I. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť z a m i e t a.
- II. Účastníkom nárok na náhradu trov kasačného konania n e p r i z n á v a.

odôvodnenie:

1. Krajský súd v Trnave rozsudkom č. k. 20Sa/14/2019-104 zo dňa 28.02.2020 podľa § 190 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) ako nedôvodnú zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal zrušenia rozhodnutia žalovanej č. 47396-2/2019-BA zo dňa 10.06.2019 o zamietnutí odvolania žalobcu a potvrdení rozhodnutia Sociálnej poisťovne, pobočka Bratislava č. 200-059910-CA04/2019 zo dňa 21.03.2019, ktorým táto podľa § 49 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení rozhodla, že žalobca nemá nárok na materské v období od 04.02.2019.

2. Z odôvodnenia rozsudku krajského súdu vyplýva, že okolnosti týkajúce sa pracovných pomerov žalobcu pred uplatnením nároku na dávku materské a od 04.02.2019, pracovného pomeru manželky žalobcu a matky maloletého dieťaťa, ako ani skutočnosť, že dieťa, so starostlivosťou o ktoré bolo o dávke rozhodované, od 07.01.2019 navštevuje predškolské zariadenie, neboli v konaní sporné. Za sporné krajský súd označil posúdenie, či žalobca od 04.02.2019 v súvislosti so svojim novým pracovným pomerom spĺňa podmienky nároku na materské, pričom žalobca namietal nedostatky postupu správneho orgánu pri rozhodovaní o uplatnenom nároku a nedostatky samotného rozhodnutia. Krajský súd dospel k záveru, že preskúmané rozhodnutie obsahuje zrozumiteľné vysvetlenie úvah správneho orgánu, a to ako vo vzťahu k posudzovaniu skutkového stavu veci, tak aj k výkladu a spôsobu aplikácie súvisiacich právnych noriem. S poukazom na § 2 písm. a) zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení zdôraznil, že pokiaľ zákon spája poskytovanie materského s čerpaním rodičovskej dovolenky otca, logicky ho spája s obmedzením pracovných aktivít tohto rodiča, korešpondujúcim so všeobecným účelom nemocenského poistenia. Konštatoval tiež, že v danom prípade došlo iba k čiastočnému obmedzeniu pracovnej aktivity otca a tým aj mesačnej mzdy, ktorá situácia však zabezpečovanie starostlivosti o maloleté dieťa neumožňuje, ako to vyplýva aj zo skutočnosti, že dieťa je počas výkonu pracovnej činnosti otca v starostlivosti predškolského zariadenia.

3. Proti rozsudku krajského soudu podal včas kasačnou stížnost žalobce z důvodu podle § 440 ods. 1 písm. g) SSP. S poukazem na rozsudek Krajského soudu v Trnavě č. k. 44Sa/5/2019 ze dne 03.02.2020 argumentoval, že podmínka starostlivosti je splněná aj vtedy, ak je dieťa počas pracovného dňa v zariadení v jasliach, v škôlke, a to na celý deň alebo sa o dieťa stará opatrovatelka na živnosť alebo iná dospelá osoba, stará mama, príbuzný, suseda a pod. Trval na tom, že v jeho prípade nejde o fiktívne prevzatie do starostlivosti, ale že starostlivosť o dieťa skutočne prevzal a poskytoval mu všetku potrebnú starostlivosť, pričom poskytovanie starostlivosti inými osobami vypíňalo len čas, kedy sťažovateľ vykonával zárobkovú činnosť v (inom - zmenšenom) pracovnom pomere na inej pracovnej pozícii, ktorá nebola vedúca a z toho titulu dosahoval aj nižší príjem, čo preukázal. Mal za to, že všetky zákonom predpokladané podmienky splnil a nárok na materské mu mal byť priznaný. Navrhol preto rozsudok krajského soudu zmeniť a rozhodnutie žalovanej zrušiť a vec jej vrátiť na ďalšie konanie a priznať mu právo na úplnú náhradu trov konania pred krajským súdom a v kasačnom konaní.

4. Žalovaná vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti žalobcu uviedla, že s odôvodnením kasačnou sťažnosťou napadnutého rozsudku sa stotožňuje a navrhla kasačnú sťažnosť zamietnuť.

5. Podľa § 101e ods. 1 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 423/2020 Z.z., Najvyšší správny súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší správny súd“) začne činnosť 1. augusta 2021.

6. Podľa § 101e ods. 2 zákona č. 757/2004 Z.z., o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 423/2020 Z.z., výkon súdnictva prechádza od 1. augusta 2021 z Najvyššieho soudu Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) na najvyšší správny súd vo všetkých veciach, v ktorých je od 1. augusta 2021 daná právomoc najvyššieho správneho soudu.

7. Podľa § 11 písm. h) SSP najvyšší správny súd rozhoduje o kasačných sťažnostiach.

8. Z vyššie citovaného vyplýva, že zákonodarca upravil prechod výkonu súdnictva z najvyššieho soudu na najvyšší správny súd vo všetkých „živých“ právnych veciach, t.j. veciach, ktoré neboli právoplatne skončené na Najvyššom soude Slovenskej republiky k 01.08.2021 v agende správneho súdnictva, v ktorých veciach bude ako súd kasačný, konať a rozhodovať Najvyšší správny súd Slovenskej republiky.
9. Najvyšší správny súd, ako súd kasačný (§ 438 ods. 2 SSP), preskúmal napadnutý rozsudok správneho soudu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP), pričom zistil, že kasačná sťažnosť žalovanej nie je dôvodná.

10. Podľa § 2 písm. a) zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení účinnom ku dňu právoplatnosti preskúmaného rozhodnutia (19.06.2019) sociálne poistenie podľa tohto zákona je nemocenské poistenie ako poistenie pre prípad straty alebo zníženia príjmu zo zárobkovej činnosti a na zabezpečenie príjmu v dôsledku dočasnej pracovnej neschopnosti, tehotenstva a materstva.

11. Podľa § 13 ods. 1 písm. d) zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení z nemocenského poistenia sa za podmienok ustanovených týmto zákonom poskytujú nemocenské dávky, a to materské.

12. Podľa § 30 zákona o sociálnom poistení, v znení neskorších predpisov, zamestnanec má nárok na nemocenskú dávku, ak

a) splnil podmienky ustanovené na vznik nároku na nemocenskú dávku, počas trvania nemocenského poistenia alebo po jeho zániku v ochrannej lehote a

b) nemá príjem, ktorý sa považuje za vymeriavací základ podľa § 138 ods. 1, okrem príjmu, ktorý sa poskytuje z iného dôvodu, než za vykonanú prácu za obdobie trvania dôvodu na poskytnutie nemocenskej dávky uvedeného v § 33 ods. 1, § 39 ods. 1, § 48 ods. 2 a § 49 ods. 1.

13. Podľa § 49 ods. 1 zákona o sociálnom poistení, iný poistenec, ktorý prevzal dieťa do starostlivosti a ktorý sa o toto dieťa stará, má nárok na materské odo dňa prevzatia dieťaťa do starostlivosti v období 28 týždňov od vzniku nároku na materské, osamelý iný poistenec, ktorý sa stará o dieťa prevzaté do svojej starostlivosti má nárok na materské v období 31 týždňov od vzniku nároku na materské a iný poistenec, ktorý prevzal do starostlivosti dve alebo viac detí a aspoň o dve z nich sa stará, má nárok na materské 37 týždňov od vzniku nároku na materské. Iný poistenec má nárok na materské najdlhšie do dovŕšenia

troch rokov veku dieťaťa, ak v posledných dvoch rokoch pred prevzatím dieťaťa do starostlivosti bol nemocensky poistený, najmenej 270 dní.

14. Podľa § 49 ods. 2 písm. d) zákona o sociálnom poistení, iný poistenec, ktorý prevzal dieťa do starostlivosti, je otec dieťaťa po dohode s matkou dieťaťa, najskôr po uplynutí 6 týždňov odo dňa pôrodu, a matka nepoberá materské alebo rodičovský príspevok.

15. Podľa § 51 ods. 1 zákona o sociálnom poistení, ak dieťa prevzala do starostlivosti iná fyzická osoba alebo právnická osoba z dôvodu, že sa poistenec podľa lekárskeho posudku nemôže alebo nesmie starať o dieťa pre svoj nepriaznivý zdravotný stav, nárok na materské tomuto poistencovi zaniká dňom prevzatia dieťaťa do tejto starostlivosti a opätovne vzniká odo dňa prevzatia dieťaťa zo starostlivosti inej fyzickej osoby alebo právnickej osoby. Nárok na materské trvá do uplynutia celkového obdobia trvania nároku na materské, najdlhšie do dovŕšenia troch rokov veku dieťaťa.

16. Podľa § 51 ods. 2 zákona o sociálnom poistení, ak sa poistenec prestal starať o dieťa z iného dôvodu, ako je jeho nepriaznivý zdravotný stav, nárok na materské zaniká dňom skončenia jeho starostlivosti o dieťa a opätovne vzniká odo dňa pokračovania v starostlivosti o toto dieťa. Obdobie, počas ktorého sa poistenec prestal starať o dieťa z iných dôvodov, sa započítava do celkového obdobia trvania nároku na materské.

17. Nemocenské poistenie ako súčasť sociálneho poistenia slúži ako poistenie pre prípad straty alebo zníženia príjmu zo zárobkovej činnosti a na zabezpečenie príjmu v dôsledku dočasnej pracovnej neschopnosti, tehotenstva a materstva. Účelom nemocenského poistenia je poskytnúť primerané hmotné zabezpečenie občanom v uvedených situáciách. Primerané hmotné zabezpečenie má základ v čl. 39 Ústavy Slovenskej republiky a poskytuje sa v súlade s princípom solidarity a zásluhovosti. Pokiaľ princíp solidarity zohľadňuje vzťah k priemernej úrovni hmotného zabezpečenia občanov, princíp zásluhovosti naopak zdôrazňuje individuálnu mieru zapojenia osoby do systému sociálneho zabezpečenia a vyjadruje skutočnosť, že výška dávky zo systému sociálneho poistenia sa odvíja od výšky odvodov.

18. Krajský súd správne definoval, že v konaní sa stala spornou otázka, či žalobca splnil podmienku prevzatia dieťaťa do starostlivosti v zmysle ustanovenia § 49 ods. 1 zákona o sociálnom poistení, ktorá je predpokladom pre priznanie materskej dávky z nemocenského poistenia.

19. Krajský súd (v zhode so žalovanou) považoval za správny názor, že v prípade materského musí ísť o osobnú starostlivosť, s ktorým právnym záverom sa stotožňuje aj kasačný súd.

20. Prioritne považuje kasačný súd za potrebné zdôrazniť, že zmyslom materskej dávky, ako dávky nemocenského poistenia, je kompenzácia za stratu príjmu počas starostlivosti o dieťa. Logickým predpokladom je teda skutočná starostlivosť o dieťa a zníženie príjmu ako jej dôsledok, na ktoré atribúty správne orgány aj prihliadli.

21. Iba formálne prevzatie dieťaťa do starostlivosti otca v zmysle uzatvorenej dohody rodičov bez reálneho naplnenia jej obsahu nezodpovedá účelu materskej dávky. Napriek tomu, že pojem starostlivosť nie je v zákone o sociálnom poistení definovaná, nemožno vychádzať z definície pojmu riadna starostlivosť v zmysle zákona o rodičovskom príspevku, ako to požaduje sťažovateľ, a to z dôvodu, že rodičovský príspevok je dávka iného charakteru. Rodičovský príspevok je štátnou sociálnou dávkou upravenou v osobitnom zákone, ktorou štát prispieva všetkým rodičom v rovnakej sume bez ohľadu na výšku dosiahnutého príjmu. Účelom materskej dávky nie je zvýšiť príjem rodiny, ale kompenzovať výpadok príjmu jedného z rodičov v dôsledku starostlivosti o dieťa.

22. Výklad každej právnej normy musí byť najmä teleologický (výklad e ratione legis, vychádzajúci zo zmyslu zákona), teda prihliadajúci najmä na účel a ciele právnej úpravy. Bolo preto nevyhnutné výklad pojmu starostlivosť realizovať aj cez posúdenie účelu zákona, vyjadreného v definícii pojmu „nemocenské poistenie“ uvedenej v § 2 písm. a) zákona o sociálnom poistení, ako to správne orgány aj uskutočnili.

23. Skutočnosť, že zákonodarca predpokladal skutočnú starostlivosť o dieťa, vyplýva aj z ustanovenia § 51 ods. 1 a 2 zákona o sociálnom poistení, ktoré viaže zánik nároku na materské práve na dôvod, že sa

poistenec prestal starať o dieťa. Z tohto ustanovenia jednoznačne vyplýva, že osoba, ktorá sa prestala starať o dieťa z iného dôvodu, ako je jej nepriaznivý zdravotný stav, musí byť len poistenec, teda ten, kto poberá materské ako dávku z nemocenského poistenia, čo v konečnom dôsledku znamená, že práve táto osoba sa predtým musela o dieťa starať. V prípade, ak by sa nevyžadovala skutočná starostlivosť o dieťa poistencom a postačovala by iba formálna dohoda, zakotvenie uvedených dôvodov zániku nároku na materské by nedávalo zmysel. Kasačný súd sa preto v celom rozsahu stotožnil s právnym názorom žalovanej (a krajského súdu), že táto osoba (v danom prípade otec) je pri výkone starostlivosti o dieťa nezastupiteľná.

24. Sťažovateľ sa preto mylne domnieva, že za účelom prevzatia dieťaťa do starostlivosti nie je potrebné, aby otec poskytoval dieťaťu výhradne len osobnú a nepretržitú starostlivosť, ale táto musí byť len na dennej báze, pričom starostlivosť o dieťa môže čiastočne zabezpečovať inou fyzickou alebo právnickou osobou.

25. Kasačný súd pripomína, že uplatnenie nemocenskej dávky - materského je právom, nie povinnosťou nemocensky poistenej osoby. Napriek tomu, že oprávnenej osobe nárok na priznanie tejto nemocenskej dávky vznikne, nemá povinnosť o ňu požiadať (resp. ju čerpať). Nárok na predmetnú nemocenskú dávku súvisí tiež s neprenosným právom rodiča na rodičovskú (a materskú) dovolenku, ktoré právo (a ochrana) prináleží práve z dôvodu tehotenstva alebo starostlivosti o narodené dieťa (v zásade) do troch rokov veku. Je potrebné si uvedomiť, že režim rodičovskej dovolenky má poskytnúť ochranu inak pracujúcim rodičom na trhu práce a táto ochrana sa rodičovi poskytuje cielene a zámerne počas celého pracovného času. Práve na túto životnú situáciu je materské ako nemocenská dávka významovo uspošobené. Ak sa teda oprávnený rodič rozhodne uplatniť si tento nárok, naplnenie zákonných podmienok pre jeho priznanie nemôže byť len formálne a naplnenie účelu, na ktorý sa dávka poskytuje, nemožno opomenúť.

26. Aj rodičia dieťaťa vo veku do troch rokov majú zachovanú možnosť sa rozhodnúť, že starostlivosť o svoje dieťa počas aktívnej časti dňa, kedy inak štandardne vykonávajú zárobkovú činnosť, budú zabezpečovať prostredníctvom inej vhodnej fyzickej alebo právnickej osoby. V takom prípade však (na rozdiel od rodičov, ktorí sa dohodnú, že jeden z nich prevezme starostlivosť o dieťa do troch rokov jeho veku a túto bude osobne vykonávať, v dôsledku čoho z pracovného procesu na čas čerpania rodičovskej dovolenky vypadne a preto dôjde k výpadku finančného zabezpečenia rodiny), k naplneniu zákonného predpokladu o prevzatí dieťaťa do starostlivosti nedochádza. Práve rodičovi, u ktorého výpadok príjmu nastáva z dôvodu, že sa rozhodol osobne starať o dieťa do troch rokov veku, je adresované materské.

27. Podmienky nároku na materské a jeho dĺžka korešpondujú dĺžke poskytovania materskej (rodičovskej) dovolenky v zmysle Zákonníka práce (§ 166 zákona č. 311/2001 Z.z.), podľa ktorého sa toto obdobie (dôvod) starostlivosti o narodené dieťa do troch rokov považuje za tzv. dôležitú osobnú prekážku v práci (§ 141 ods. 1 zákona č. 311/2011 Z.z.), počas ktorého však oprávnenej osobe nepatrí náhrada mzdy. Práve materské ako opakujúca sa dávka nemocenského poistenia predstavuje kompenzáciu mzdy a preto je opodstatnené, aby oprávnená osoba spĺňala aj podmienku straty príjmu (zárobku - mzdy, platu) za obdobie trvania dôvodu na poskytovanie materského.

28. V zmysle základnej zásady článku 8 vety druhej a štvrtej Zákonníka práce, „Zamestnanci majú právo na hmotné zabezpečenie ... v súvislosti s tehotenstvom a rodičovstvom na základe predpisov o sociálnom zabezpečení. Pracovnoprávne vzťahy sú v čase neschopnosti zamestnancov na prácu z dôvodov choroby, úrazu, tehotenstva alebo materstva a rodičovstva vo zvýšenej miere chránené zákonom“.

29. Model, keď žiadateľ o dávku v rámci jedného pracovnoprávneho pomeru čerpá rodičovskú dovolenku prezentujúc, že za účelom starostlivosti o narodené dieťa do troch rokov jeho veku a zároveň (a v súvislosti s nástupom na rodičovskú dovolenku) uzatvorí s tým istým zamestnávateľom ďalší (nový) plnohodnotný pracovnoprávny vzťah, v rámci ktorého de facto deklaruje schopnosť naďalej reálne (a bez zmeny) vykonávať svoje pracovnoprávne povinnosti v rovnakom časovom rozsahu, ako tomu bolo v prvom pracovnom pomere (i napriek čerpaniu rodičovskej dovolenky za účelom plnenia svojich povinností spojených so starostlivosťou o dieťa), logicky kolидуje zámeru zákonodarcu, keďže účelovo obchádza pravidlá podpory a ochrany zamerané na poskytovanie pomoci štátu (materského) rodičom, ktorí fakticky (skutočne) realizujú starostlivosť o dieťa po narodení a z tohto dôvodu sú na kompenzáciu výpadku príjmu z pracovného pomeru odkázaní.

30. Kasačný súd zastáva názor, že vyhodnocovanie otázky, či došlo k faktickému prevzatiu dieťaťa do starostlivosti druhého rodiča, ako aj k faktickej zmene v starostlivosti o dieťa vykonávanej týmto druhým rodičom, je zo strany správnych orgánov opodstatnené a náležité. V danom prípade kasačný súd považoval za dôvodné, aby sa správne orgány pri rozhodovaní o uplatnenom nároku na materské, osobitne v rámci správnej úvahy vysporiadali v záujme zachovania účelu nemocenského poistenia aj s tým, či je možné, aby žiadateľ o dávku poskytoval starostlivosť dieťaťu napriek tomu, že počnúc dňom prevzatia starostlivosti o dieťa uzatvoril nový plnohodnotný pracovný pomer s tým istým zamestnávateľom s týždenným úväzkom 32 hodín zabezpečujúcim porovnateľný príjem ako pred nástupom na rodičovskú dovolenku. Žiadateľ o dávku pritom sám uviedol, že v čase jeho pracovnej činnosti zabezpečuje starostlivosť o dieťa prostredníctvom iných subjektov (súkromná materská škola, matka dieťaťa). Okolnosť, že maloleté dieťa žalobcu od 07.01.2019 navštevuje S. s celodennou výchovou a vzdelávaním výslovne vyplýva z rozhodnutia riaditeľa školy zo dňa 03.01.2019. Tvrdenie žalobcu, že vzhľadom k tomu, že jeho manželka od 07.01.2019 pracuje, a teda dieťa je od obeda do večera v jeho starostlivosti, koliduje potvrdeniu školy (rozhodnutiu), ktoré predložil sám žalobca na podporu svojich tvrdení. Pokiaľ účastník konania špecifikoval svoju pracovnú dobu časovým úsekom od 06:00 do 12:54 hod. (čo označil ako 80 % pracovný úväzok), správne poznamenala žalovaná, že nie je možné opomenúť ani čas trvania prepravy sťažovateľa z miesta výkonu práce do miesta trvalého bydliska. Samotná skutočnosť, že miestom výkonu práce žalobcu v novom pracovnom pomere, ktorý uzatvoril na dobu určitú (od 04.02.2019 do 18.08.2019), je mesto Senec, sporná nebola.

31. Po oboznámení sa s predloženým spisovým materiálom kasačný súd dospel k záveru, že je potrebné prisvedčiť argumentácii žalovanej, že u žalobcu nedošlo k zmene životnej situácie (čo zákon o sociálnom poistení predpokladá) v takom rozsahu, aby mohol skutočne (reálne) maloleté dieťa prevziať do starostlivosti.

32. Žalovaná v rámci svojej správnej úvahy pojem starostlivosť o dieťa vyložila správne. Správny je aj jej záver, že v danom konkrétnom prípade žiadateľa o dávku, ktorý v čase výkonu svojej pracovnej činnosti v produktívnej časti dňa zabezpečuje starostlivosť o dieťa prostredníctvom iných subjektov (súkromná materská škola, matka dieťaťa), nemožno považovať za iného poistenca, ktorý prevzal dieťa do starostlivosti v zmysle § 49 ods. 2 zákona o sociálnom poistení. Konštatovanie žalovanej, že pracovná zaťaženosť otca objektívne vylučuje súčasné poskytovanie starostlivosti dieťaťu priamo navrhovateľom, je preto logické a opodstatnené. Žalobca pritom v priebehu administratívneho ani súdneho konania nenamietal samotné skutkové zistenia, ktoré správne orgány ustálili. Žalovaná pri posudzovaní žiadosti žalobcu vychádzala práve z informácií, ktoré jej sprostredkoval žiadateľ o dávku. Jej závery nemožno označiť za neobjektívne, resp. založené na jej subjektívnych úvahách a domnienkach (ako to tvrdí sťažovateľ) len preto, že právny záver, ktorý vyvodila je v rozpore s očakávaním žalobcu ako žiadateľa o dávku.

33. Kasačný súd považuje za opodstatnený a zistenému skutkovému stavu korešpondujúci právny záver žalovanej, že v danom prípade a za daných okolností otec dieťaťa vykonávajúci zárobkovú činnosť naďalej, s o 20 % zníženým pracovným úväzkom (32 hodín) a za porovnateľnú mzdu ako pred čerpaním rodičovskej dovolenky, starostlivosť o dieťa prevzal len formálne (fiktívne) a nemôže byť preto považovaný za iného poistenca, ktorý prevzal dieťa do starostlivosti podľa § 49 ods. 2 písm. d) zákona o sociálnom poistení.

34. Konštatovanie správneho súdu, že žalovaná v nedostatočnej miere zabezpečila dôkazy, ktoré by preukazovali, či došlo k prevzatiu dieťaťa do starostlivosti otca, a teda že skutkový stav zistila nedostatočne, preto neobstojí. Kasačný súd v zhode s názorom krajského súdu považoval skutkový stav tak, ako ho zistila žalovaná, za postačujúci na účely posúdenia, či v danom konkrétnom prípade reálne došlo alebo nedošlo k prevzatiu dieťaťa do starostlivosti otca.

35. Za daných okolností nebolo možné prihladiť ani na osobné presvedčenie žalobcu, že v súvislosti s nástupom na rodičovskú dovolenku prevzal starostlivosť o dieťa a poskytoval mu všetku potrebnú starostlivosť, pričom poskytovanie starostlivosti inými osobami vyplňalo len čas, kedy vykonával zárobkovú činnosť v zmenšenom rozsahu ako v pracovnom pomere, z ktorého si uplatnil materské. Na uvedenom posúdení nič nemení ani okolnosť, že ako sťažovateľ uvádza, „doplnkovú“ starostlivosť o dieťa počas výkonu jeho pracovnej činnosti zabezpečoval v súkromnej materskej škole, ktorú sám

financoval a kde mal. dieťa učila jej matka, ktorá tak prakticky zabezpečovala starostlivosť počas pobytu v škôlke alebo prostredníctvom rodinných príslušníkov.

36. Kasačný súd pripomína, že situácia, kedy obaja rodičia sú počas aktívnej časti dňa reálne zapojení do produktívneho pracovného procesu, z dôvodu ktorého osobnú starostlivosť o dieťa počas tejto doby zverili inej vhodnej fyzickej alebo právnickej osobe, hoci si svoje rodičovské povinnosti inak plnia riadne a zodpovedne (napr. že dieťa sprevádzajú do predškolského zariadenia a späť, či k lekárovi), nekorešponduje zámeru zákonodarcu kompenzovať rodičovi dieťaťa do troch rokov veku životnú situáciu, kedy rodič uprednostnil osobnú starostlivosť o dieťa a preto sa rozhodol produktívny pracovný proces prerušiť a požiadať o materské ako o kompenzáciu výpadku svojho príjmu.

37. Kasačný súd zastáva názor, že žalovaná uviedla dostatok argumentov, ako aj logických predpokladov vychádzajúcich z dostatočne zisteného skutkového stavu, ktoré ju viedli v rámci správnej úvahy k opodstatnenému záveru, že žalobca nespĺňa podmienku starostlivosti o dieťa uvedenú v § 49 ods. 1 zákona o sociálnom poistení napriek tomu, že s matkou dieťaťa uzavrel dohodu o prevzatí dieťaťa do svojej starostlivosti.

38. Výklad podmienky prevzatia dieťaťa do starostlivosti, ktorý žalovaná v preskúmanom rozhodnutí uplatnila, považuje kasačný súd zároveň za eurokonformný a korešpondujúci účelu uvedenému v bode 19 Preambuly Smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1158 z 20.06.2019 o rovnováhe medzi pracovným a súkromným životom rodičov a osôb s opatrovateľskými povinnosťami, ktorou sa zrušuje smernica Rady 2010/18/EÚ, v ktorom sa uvádza: „V záujme podpory rovnomerného rozdelenia opatrovateľských povinností medzi ženami a mužmi a možnosti vytvorenia puta medzi otcami a deťmi už v rannom veku detí, by sa malo zaviesť právo na otcovskú dovolenku pre otcov alebo pre rovnocenných druhých rodičov, ak sú uznaní vo vnútroštátnom práve a v rozsahu, v akom sú v ňom uznaní. Takáto otcovská dovolenka by sa mala čerpať v čase okolo narodenia dieťaťa a mala by byť jasne spojená s narodením na účely poskytovania starostlivosti.“

39. Je teda zrejmé, že účelom nie je podpora otcov v poberaní materského ako peňažnej dávky, ale v tom, aby sa vo vyváženej miere osobne podieľali na rodinných povinnostiach, a teda aj na starostlivosti o dieťa, čo je v priamom rozpore s výkladom, ktorý prezentuje žalobca. Pokiaľ otec dieťaťa nezabezpečuje starostlivosť o dieťa osobne, nedochádza k rovnomernému rozdeleniu povinností súvisiacich so starostlivosťou o dieťa a ani k možnosti vytvorenia puta medzi otcami a deťmi.

40. Kasačný súd konštatuje, že pokiaľ došlo po novelizácii zákona o sociálnom poistení zákonom č. 543/2010 Z. z. k priznávaniu materského bez toho, aby sa skúmalo, či poistenec skutočne sám zabezpečuje starostlivosť o dieťa, a postačovalo splnenie len formálneho prevzatia dieťaťa do starostlivosti na základe dohody s matkou dieťaťa, táto aplikačná prax nezodpovedala zneniu relevantných zákonných ustanovení o priznávaní materského ako nemocenskej dávky podľa zákona o sociálnom poistení. Ak následná aplikačná prax správnych orgánov odstránila toto pochybenie a náležite objasňuje aj starostlivosť o dieťa zo strany poistenca osobitne v každom individuálnom prípade, uvedený postup nemôže byť v rozpore so zákonom a ani v rozpore so zásadou legitímneho očakávania účastníka takéhoto právneho vzťahu alebo považovaný za diskriminačný. Kasačnému súdu však neprináleží komentovať skôr vydané rozhodnutia žalovanej v právnych veciach iných účastníkov konania. Poukazuje však na to, že nemožno vylúčiť, že sa správny orgán odkloní od existujúcej rozhodovacej praxe a v nových rozhodnutiach zaujme opačný právny názor, ako zaujal v rozhodnutiach v obdobných právnych veciach predchádzajúcich rozhodnutiach. Tento odklon súvisí s vyvíjajúcimi sa právnymi názormi aj na strane správnych orgánov, ktoré nie sú strnulé. Pokiaľ však správny orgán v nových rozhodnutiach náležitým spôsobom odôvodní zmenu tohto právneho názoru, takéto rozhodnutie je v súlade s princípmi právneho štátu, najmä so zásadou právnej istoty a rovnosti účastníkov konania.

41. Záverom kasačný súd ešte vo vzťahu k argumentom žalobcu, ktorý v postupe správnych orgánov (resp. v zmene ich rozhodovacej praxe) videl prvky diskriminácie (v porovnaní s otcami, ktorí o materské žiadali do 01.10.2018), ako aj porušenie zásady rovného zaobchádzania a princípov právnej istoty a legitímneho očakávania dopĺňa, že podľa právnej teórie len legitímne, legálne a rozumné očakávanie požíva právnu ochranu. Vo vzťahu k zabezpečeniu prospechu, ktorý zákonodarca prijatou právnou úpravou nezamýšľal poskytnúť, teda takého prospechu, ktorý nesleduje cieľ a účel zákonodarcu, sa princípu ochrany legitímnych očakávaní nemožno úspešne dovolávať.

42. Vychádzajúc z vyššie uvedeného, kasačný súd sťažnosť žalobcu za dôvodnú nepovažoval a preto ju podľa § 461 SSP zamietol.

43. O náhrade trov kasačného konania rozhodol Najvyšší správny súd Slovenskej republiky tak, ako je uvedené vo výroku rozhodnutia, nakoľko sťažovateľ v konaní nemal úspech (§ 167 SSP) a žalovanej ich náhrada v zásade neprináleží (§ 168 SSP).

44. Toto rozhodnutie prijal Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.